

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben nünendeféle hirdetésny fölvetetik a pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (Nádorné ő fens. Pozsonyba készül esalódostul; „Két garas X.“ gr. Széchenyi Istvántól; országgyűlési közlemény: vitatkozások a börtönköltés viselése körül, harmadik üzenete a KK. és RRnek a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában a m. főRhez; Hevesmegye: a többség halálbüntetés megtartása mellett szavaz, egyebiránt a büntető törv. könyv pártoltatik; Zemplénmegye: országgyűlési pótlékutastások, katonai kiesapongások; Szatmármegye: a faluzá választás legf. helyen megsemmisített; 'sa'.)
Spanyolország (Narvaez, Concha és Prim Barcelonában halállal fenyegetettek; a kormány nyilatkozványa.)
Anglia (vallási mozgalom a zsidók résziről; Espartero megtisztítása.)
Franciaország (Communist-összeesküvés; elfogatások.)
Oroszország (a csár utazási a kath. egyház ügye.)
Törökország (hadikészület Montenegro ellen.)
Értesítő.

Magyarország és Erdély

Fens. Nádornék főhgi családotul oct. 3án szándékozik Ferencz Károly gőzhajón indulni Pozsonyba.

Két garas.

X.

Mielőtt folytatnám félbenszakasztott utolsó cikemet, minden tévedés s netaláni ráfogás elkerülése végett, ismételnéi vagyok bátor, hogy tervem alkalmazását illetőleg, mind azon fővonásokat, mellyekkel a dolog jobb és könnyebb felvilágosítása végett eddiglen előállék, egyedül próba-vázlatokul kívánom vétetni, mellyek e szerint bármilly módosítások sőt változtatások alá lennének vonhatók.

Igy például azt tettem fel, hogy minden három évben tartandó országgyűlés rendelkezék három és három évre (tiz milliőrul) s a fenmaradó tőke kamatjárul; s hogy e szerint az egész száz millió, időközti gyümölcseivel együtt harmincz év leforgása alatt lenne investitókép a hazába fektetendő.

Már mi az országgyűlésnek minden három évbeni tartását illeti, ezt csak azért hoztam fel, mihez képest a calculus kerekébb lehessen; s mert eddigelé törvényink az országgyűlésnek csak minden három évbeni tartását rendelik. Elvek feszegetése, vagy illyesek utraalakítása, nem volt szándékom; mert ha igen, akkor kénytelen lettem vala terjedelmesebben ereszkedni annak megmutatásába, hogy ha már kereskedés, gazdaság, de csak a legegyszerűbb háztartás sem foroghat jól, legalább minden évben végbemenendő computus híjával: akkor természet szerint még kevesebbé működhetik rendszeren s ezelszerűen egész alkotvány — feltéve, hogy ez nem egyedül pro forma létezik és csak papiroson áll — minden évben rendszeren s kimerítőleg tartandó kölcsönös kiegyenlítés nélkül: mert ugyan mi egy háztartásnak vagy gazdaságnak, sőt a legrészleteseb kereskedésnek is szövevénye, mind azon kigázolhatlanoknak látszó bonyodalmakhoz mérve, mellyek közt, s kivált constitutionalis formákban, a polgári lét viszonyai forognak? Miután azonban, mint érintem, nem lehet szándékomban, ezen életbevágó kérdést fölött ez alkalommal emlekednem politikai hitvallásomat, bizonyosan nem más szándékul hoztam elő az országgyűlésnek minden három évbeni tartását, mint: tervem simább előterjesztése végett.

Eppen ezen okbul, t. i. egyedül előadásom könnyebb felfoghatása végett, tettem szintén fel, hogy minden három három évben lenne a száz milliónak tizedrésze elkötendő, s ekkép az egész tőke gyümölcseivel együtt harmincz év leforgása alatt volna a haza felvirágzására fordítandó. Egyedül a kerekébb számok végett tettem ezt is fel, mondom; mert hiszen maga magától értődik, hogy investitóra fordítandó tőkéket nem lehet illy pedantsággal úgy szólván egyenlő adagokra osztani; valamint igazi önsujtó zsarnokság volna, előre meghatározni, hogy a javaslatban levő száz milliót minden gyümölcseivel együtt, okkal, ok nélkül, s bár török bár szakad, harmincz év leforgása alatt elkerülhetlen a honba kelljen fektetni; mert mint a tapasztalás mutatja, néha a legüdvösebbnek életbehozására sem kedvező az idő, s ekkép ennek jobbra fordultát be

kell várni; midőn némi javításokra nézve viszont, ha ezek rögtön nem eszközöltetnek, örökre eltűnik a kellető pillanat; s így néha egy kissé vesztegleni tanácsos, néha pedig minden kitelhető erővel egyszerre kiállni a gátra; vagy e jelen kérdésre alkalmazva a rendszabályt, néha két, három, sőt több évet is egyedül az investmentalis tőke gyümölcseztetésére szentelni parancsolná józanság, némi alkalommal ellenben kettőztetett sőt anticipáló summákat fordítani, egy egy, halasztást nem, vagy csak kárral szenvedő tárgyira.

Törvényhozás vajmi ügyetlenül tenne, ha illyesekben előre ugy megkötné a jövők kezét, hogy azok, röviden szólva, annak idejében ár és dagály ellen evezni, és szélvészszel szemközt vitorlázni lennének kénytelenek.

Elég a fősarkalati pontokat kijelelni, egyéb részletekben szabad kezét kell hagyni az illetőknek; mert máskép a sok rendelet, utmutatás, utasítás, utbaigazítás, olly békókká fajul, mellyektől akadályozva de csak nyulat sem foghatni, s annál kevesebbé léptetheti életbe nemzethez illőt, illő időben, és illő áron.

Legyen csak elhatározva, hogy telekdíjt akar fizetni a nemzet, habár általlján véve holdjátul két garas helyett egy garast is, sőt még ennél is kevesebbet, a többi, jó akarattal s kellő éberséggel, melly dicséretes sőt kötelességekben járó polgári tulajdont, közbevetőleg legyen mondva, igen meg kell különböztetni azon constitutionalis hyperstheniátul, mellyben most mindent nehezítőleg — fájdalom — nem egy előkelő s előcsahos magyar reformer nyavalyog; akarjon csak fizetni telekdíjt a nemzet, a többi mondom, okkal módval 's az istenek segítségével, kik előtt kedves az őszinte hazafiság áldozata, bizonyosan ki fog egyenlítettetni s gyalultatni ugy, hogy midőn valódi emancipatiojának legelső lépését nemcsak szóval és szónoklattal, de tettel is megfogta tenni a magyar, honának nem várt felvirulását is tapasztalandja csakhamar, s a nélkül, hogy tervem következtében de csak egyetlen egy fiának is elpusztultát eszközölné; elpusztultát mondom, mert hogy egyik s másik tán egy kissé erősebben meg lesz terhelve, azt emberi létünknel fogva el nem kerülhetjük; ámde azon teher, mellyet hazafi hord hazáért, soha jutalmazatlan nem volt viselve.

Fizessünk ennél fogva általlján véve minden holdtul két garast vagy egy garast, hagyjuk ki e számításbul a haszonvehetlentéretet, vagy vegyük ezeket is valami parányival be; fizessen a földesur jobbagyáért,*) vagy ez valami kis töredéket saját erszényébül; az urbarialis telkeken lakó nemes ember egészen kilegyen véve a teher alól, vagy rá is irassék valamicske; tíz év alatt legyen a hazába fektetve a száz vagy ötven millió, vagy kilenczvenkilencz alatt; a tüstint kamatra adandó pénz, öt, négy vagy három száztulival adassék-e ki, vagy éppen nem 'sat. 'sat; mind ez mondom, nem egyéb mint árnyéklat, mellynek így vagy amugyi eldöntetése, kedvezőbb vagy kevesebb kedvező következményeket hozand ugyan maga után, nem tagadhatni; de azért sarkát és lényegét a dolognak nem alkotja, nem változtatja.

En azt hiszem, bizonyos arányban mindenkinek legkisebb különbség nélkül kellene a telekdíj viseléséhez járulni, mint ezt már fentebb érintem, s egy uttal azt gondolom meg is mutattam, hogy ezt okszerinti arányban mindenkitül követelni is lehetne; mert a hon felvirágzása után mindenki saját jobb felvergődését is könnyebben eszközölhetné. Ez azonban előttem, jóllehet igen igen ohajtánám, nem eldöntő feltétel; valamint nincs árnyéklat, mellynek magamat ez ügy végett alávetni ne volnék kész, feltéve, mint „Az adó“ VIIik számában előlegesen felhozám, s itt már alkalmasint egy vonallal sem tághatnék, hogy

1) Ne örökre kösse magát le a nemzet efféle telekdíj-fizetésre, s ekkép azon somma, mellyel hazája

*) E' néhány sort addig is, míg e' tárgy tán szorosabb tanácskozás alá jönné, mit adjon Isten, a' 107ik sz. alatti Nemzeti Ujság lapvizsgájában hozzáim irányzott szives felszólítására vagyok bátor válaszolni.

felemelésére járul, már magában viselje az eltörlesztés — amortisatio — elvét.

2) Az így egybegyüleudő somma semmi másra ne szolgáljon, miat Magyarország szellemi és anyagi kifejtésére.

3) Azon kérdés eldöntését, hogy valljon mi mindenne legyen fordítandó a hazai investmentalis kincstár, egyedül s mindig az egyetemes törvényhozás intézze el akár közvetlen maga, akár közvetve megbízottjai által.

4) Egy országos, Budapesten létező kincstári hivatal kezelje az ekkép bejött pénzeket.

5) A' pénzeknek mire lett fordítatása minden következő országgyűlésnek terjesztessék elibe.

Minden, mi e' fősabályokba s némi illyféle nemzeti és alkotványos elviekbe, mellyek tán később mutatkozhatnak, nem ütközik, előttem elfogadható leszen, bármilly gyakorlatelleni formákban ajánltassék is az egyebiránt, csak hogy meg legyen egyszer vetve nemzeti felvirulásunknak valami derekabb alapja. Az idő majd rectificálja a' netaláni hibás supraedificatumokat.

S ha most tudakolja valaki: miért hoztam ez alkalommal mindezeket, s kivált a' minden évben tartandó országgyűlések fölötti nézetemet elé, annak ezt vagyok bátor válaszolni: 1) azért, mert jóllehet bajnoki hevében nálunk egy nagy rész alig tudja bevárni, a' legéletbevágóbb kérdéseknek de csak lehető legrövidebb s rögtönibb kitalaltatását is, addig bizonyos más résznek viszont alig irhatni elég részletesen s elég világosan; s 2) mert én írom mind ezeket, én ki sem a tulzók sem az innenmaradók zászlója alatt nem állok, s ekkép számos, jóakaróm (?) — kikről más alkalommal tán majd többet — minden szavaimat rabulistikai kaptájukra vonni törekednek, csak hogy a' következetlenség bélyegét valamiképp homlokomra süthessék; mi azonban a' felkorbácsolt kedélyü nagy szám felfogásában tán igen, de Isten és jobb emberek előtt véremhezű hűségemet s constitutionalis elveimet illetőleg, míg inam bírák s velöm nem homályosul, soha nekik nem fog sikerülni.

Igy történt például, hogy csak néhány nappal ez előtt bizonyos egyén, kinek nagy fáradsággal parkodtam tervemet felvilágosítani, s ezt körülbelül az előadott formákban eszközölhetni reméltem, nagy bámulatomra azon megjegyzéssel állott elé, „hogy ő azt gondolta vala, mikép én az országgyűlésnek, csak minden három évbeni tartását felette károsnak hinném; s ekkép, mert illy értelemben hallott szólni bizonyos alkalommal, most nem tudná felfogni (?), mikép állithatnám tervemet (!?) csak minden három évben tartandó országgyűlésre.“ S szinte láttam zemeibül, milly jól esett keblének engem, mint ő gondolá, illy nagy következetlenségben megcsipni!!

S illyesek után ez, valamint több más hőse is a' honnak, indignatióval érinti themámat, melly szerint gyanusítani, vagy ha ezen kitétel nem tetszik, minden szerepeskedő s kolopot vinni akaró egyednek keble és feje tisztaságát kérdésbe venni kötelesség, nehogy alkalmatlan vezérekre bizza üdvét nemzetünk; indignatióval érinti themámat nem egy felmerült hőse a' honnak mondom, csak hogy e' themának alkalmazásába, saját keble, saját feje kiváltságilag soha ne eshesék; mert ha azokat venné valaki kérdésbe, s pedig e' tekintetben számtalan kérdést lehetne minden fáradság nélkül az illető velők és vesék mélyeibe felette a' proposeresztgetni, akkor hossza vége sem lenne a' személyeskedési s efféle lamentók eljajgatásának.

Ámde illyeseket túrni kell, s még nevetve is túrni lehetne, mert valóban sok, mit most látunk és hallunk, nem ros komédia, ha pillanatink nem volnának illy drágák, s mibenlétünk nem volna olly aggasztólag egybe-bonyolodott. Így, igaz, busító!

E' hosszas, de saját magam igazolására szolgáló kitérésért engedelmet kérvén, visszamegyek a' „Két garas“ IXiki cikkem végére, hol azt állítám, hogy még akkor is, ha egy jobbféle catastro készítése ötven millióba kerülne, sem kellene tervemmel felhagyni, minthogy e' kiadás csak feliben, de még csak harmadá-

ban sem csökkentenő 167 $\frac{1}{2}$ millióra felnővő telekdíjas tőkém; 's ekkép annál kevesebb kellene tervemet félrevetni, ha az világánék ki, hogy az eddigi tapasztalás szerint, nem volna egy lehető legjobb cataster kidolgozása illy roppant költséggel egybekötve, sőt ha elvégre még az is sülné ki, hogy tervemnek gyakorlati 's minden nagyobb igaztalanság nélküli létebehozására egy illyféle cataster kidolgozása nem is volna elkerülhetlenül szükséges.

Hadd hozzak ennél fogva, miszerint a' félbenszakasztottakat folytassam, némi catasteri adatokat elő, nemkülönbön tapasztalatiilag 's gyakorlatilag divatozott, 's mint gondolom, még most is divatozó minden rendes és költséges cataster nélküli telekdíji kivételnek példáját is. Ezekről azonban jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Országgyűlési közlemény.

XLVIII. orsz. ülés a' KK. és RRnél sept. 20kán d. e. 11 órakor. Szőnyegre került a' börtönköltésekről szóló 48ik fejezet, tudva van olvasóink előtt, mikép a' kerül. ülésben a' nagy többség ezen fejezetet ugya' mint az orsz. választmány által szerkesztett, elfogadta. Most sem hiányoztak azonban követek, kik azt módosítani vagy végkép mellőzteni kívánták. Egy a' többiek közt azt sürgette, hogy ker. börtönök ne építtessenek, miután azok pénzszegény hazánkban tetemes költségbe 's áldozatba kerülnek, azonban általok a' megyei hatáskörön is némi csorba ütetik, mennyiben a' rabok a' megyei hatóság alól kivételvén a' ker. börtönigazgatóság alá vettetni szándékoznak. Utána egy az ország szélén fekvő megyének élemedett követő köv. emelt szót: nevezük bár akár hogy, kereszteljük bárminek, bármelly szép pólyába takargassuk is a' most született gyermeket, én mindenesetre azt törv. telen zabgyermeknek nevezem, igen is, mert az nem a' közanya ország szülötte, hanem az általa kirendelt választmánynak tulzó buzgózkodásából 's talán e' részben a' törvények korlátin kilépett véleményéből származott idéttlen magzatja, mert meg nem érvén még az a' haza méhében, erőszakoltatva idő előtt jöve a' világra, illyennek pedig állandóságot, hosszú léte, életet még a' haza orvosai sem ígérhetnek, meghal az még bölcseljében, de hogy holta előtt még megkereszteltesék, nehogy örök kárhozzatara jusson, adjunk neki nevet, adó ennek neve, adó és nem subsidium; mert e' kettőnek különböző sőt ellenkező természetű, adó igenis, mellynek a' t. KK. és RR. öröklétet adni kívánnak, de reméllem nem sikerül, mert ez a' nemességre nézve csakugyan szédítő maszlag, mézbe kevert mérge, melly a' nemest vérrel szerzett és alkotmányos kiváltság és szabadságban meggyilkolja, mellytől ez mindig visszaborzadt 's rettegett. Vannak ugyan némely törv. cikkek mellyek némileg emlékeznek az adóról, mint az 1486: 61; 1649: 48; de ki nem tudja, hogy az első csak a' felséghez vagy inkább az orsz. gyűlésre küldendő követek költségéről szól, a' másik pedig csak egyes esetéről t. i. érsek-újvári, nyitrai 's esztergami nemesekről, azért figyelmet sem érdemel; tudjuk ellenben azt is, hogy az 1723ik 6. törvény, a' 3as törvénykönyv 1ső része 9ik pontjának értelmében mindezen adózást örökre eltöröltte, fenhagyván még akkor az armalistákat, hogy a' megye házi szükségére továbbá is fizessenek, de az 1741: 8. 's 1805ik 16. cikk 17ik pontja szerint attól örökre fölmentettek. Miután már az országgyűlési költségeket elvállaltuk, jelenleg pedig a' börtönköltések is a' nemes nyakába vettetni céloztatnak 's ki tudja ennek még sújtóbb következményei lehetnek, azt kérdem: mi különbség leszen a' nemnemes és nemes adózók közt, talán azon nyomorult kiváltság hogy „nemo nobilium nisi legitime citatus et debito juris ordine convictus fuerit seu in persona seu in rebus suis damnificari potest.“ No bizony ezzel nem messze megy a' szegény nemes, e' csak egy kevés időhalasztás, már pedig nem mindig gaz az: „qui habet tempus habet vitam.“ ez csak mézes madzag 's hasonló ahoz, nesze semmi fogd meg jól, mert bizony a' szegény nemest is előrántják, megoitálják, convincálják 's exequálják is ha adós, a' váltótörvényeszek által koldusbotra is juttatják. Vagy talán az, hogy a' nemes magának birákat és tiszteket választthat? hisz már ez a' nemnemesek egyik osztályának is megadaték, 's kitudja, ha még jövőben az egész néptömegre is ki nem terjesztetik? a' capacitas? az szinte már közös leszen ezekkel, vagy végre az ősiség? ennek az újabb megállapított változtatással majd ugy kitekerik nyakát, hogy nyoma sem marad fen. Valóban visszás dolognak látszik előttem, hogy akkor midőn pénz szűke miatt a' tehetség olly szűk határok közé van szorítva hazánkban, midőn ns Soprony megyének

közköszönetet érdemlő körlevele által kereskedésünk viszonyai előttünk felfödöztek, melly szerint 1830túl kezdve jelen időig minden évben szinte 3 milliót veszít hazánk, azaz 3 mill. több megy ki mint bejő, 's ha az áll az egész hazára nézve, min nem kételkedhetünk, mert bizonyos adatokból szerző azt meg a' ns megye 's közlévelünk; állani kell a' részekre 's az egyedekre nézve is 's ha minden évben többet adunk ki mint beveszünk, mi lesz annak szomorú következménye, mindenki számítás nélkül előre átláthatja. Tartok tőle, mint már egy megye egy honunk mindnyájunkkal együtt a' váltó törv. szék elibe kerül 's illy helyzetünkben vállaljuk el a' roppant börtönköltéseket 's ennek folytában talán a' vele kapcsolatban levő házi adót, mert ha lyányát megnyertük, akkor megki-értjük az anyját is. Ns Pest megye indítványozta egy Pesten felállítandó műipar-egyetemnek (polytechnicum intézetnek) létesítését, melly magában egy mil ió két százezer p. ftba kerül, adunk kellene még talán a' Ludoviceára is, a' mennyiben még ez intézet foganatba nem vétetett, talán még a' museumra is, mert ez sincs még készen, ns Veszprém vgye indítványozta egy a' magyar színházhoz szükséges conservatoriumnak létesítését, mit azonban maga is megémmel együtt boldogabb időkre halasztatni kíván, hát az országház-építésre a' népnevel. mellyek talán még mindnyájok közt legszükségesebbek, a' vizek szabályozására, vasutakra 's ki tudja még hányféle intézetre kívántatnak ajánlatok 's pedig ezek mind egyszerre, holott meg van mondva: „lassan menj, tovább érsz.“ Szépek ezek valóban mind, jók, hasznosak, sőt szükségesek, magam is elősmerem képzeletben, sed vana sine viribus intentio, 's jelenleg még csak a' jámbor ohajtások közé sorozhatók. Ha a' t. KK. és RR. ezekből aranyhegyeket remélnek, nyissák meg előbb ezek ereit, forrásit, hadd áradjon előbb az áldás az egész nemzetre, vegyük fel a' kereskedési tárgyat 's eszközöljük a' mirajtunk áll, hogy kereskedésünk activ legyen, legalább al pari, elégedjünk meg hazai productumainkkal. Bérceink gyomrából évenként szaporodván a' tehetség 's köztünk elterjedvén majd akkor nonsokára azon karba jő nemzetünk, hogy áldani, magasztalni fogja mindazt, ki a' haza javára valamelly hasznos indítványt tesz, 's azt nyert tehetségei után elősegíteni is fogja készséges igyekezettel, de jelen állásunkban ezeket teljesíteni lehetetlennek tartom. Meglehet azonban, azon ns megyék, mellyek ezeket indítványozták, hogy magokat Arkadia vagy Eldorado boldog tartományiba varázsoltaknak képzelvén indítványukat talán teljesíteni képesek is, meglehet a' Duna két partján, hol a' 20-22 gőzös fel- és le hasítja ennek szöke hullámit, hol a' sok kereskedő hajó szinte ellepi annak színét, a' roppant városok közel, Bécs nem messze, de közelebb a' tenger melléki kikötők is, hol ezeknél fogvást a' kereskedés élénksége e' terveket inkább eszközölsébe is hozhatja. Denem ugy áll ez vidékünkre, tegyenek bizonyoságot megységhez közelebb eső megyék érd. követei, de kivált nem ugy áll ez M. ban, hova még a' kereskedés jótékonyága nem hatott, hol szinte semmi keresetmód nincs, hol legboldogabb időben sem terem annyi, hogy a' szegény gazda házi szükségéi fődözésére azzal esztendőn által b e e r h e s s e 's még a' mellett annyi és olly fatalitásoknak van kitéve, millyenekről másoknak a' boldogabb megyékben fogalmok sem lehet: vagy tavasszal vagy őszszel elfagy vetésök, történt már értemre is, hogy őszszel jókorabb leesvén a' hó, eltemette természetv. nyelket, 's csak tavasszal nem kevés kárral arathatták le azokat, itt a' magos bércezekben megütöközö fellegek megszakadnak, mint az idén is, egy illy felhőza adás, egyszer mind aug. elein a' havasokon esett övig erő hó, mellyet csak hamar egy meleg eső megcsapván, a' le-rohanó viz a' völgyeket betöltö 's mindent a' mit keskenyebb v. szélesebb völgyein útjában kaphatott, magával ragadott itt lakik pedig szegény nemeseink nagyobb része, kik még sokan az eredeti pásztori állapotban egy két darab marhaikbul, mellyeket 6-7 hónapig, gyakran elfogyván takarmányok, fák galyaival, rügyeivel keservesen telettetvén ki, abból egyet elad a' zsidónak, lejjő Szigetre, egy két véka tengerit megvesz éhséggel küzdő gyermekei számára, azt 7-8 sőt több mérföldre is hátán, mert sem ökre, sem lova, sem szamara, sem egyéb jószágja, viszi a' rozsutakon haza: illyenektől ezt is elvonni, családokat éhenhalásra juttatni, őket még több adóval terhelni, valóban az anyahaza nem kívánja fiaitól. Nyomorultabbak illy szegény nemesek a' nemnemeseknél, mert ezek legalább kapnak a' kamrátul sófuvart, mellyel adójokat fizetik, de hogy ebből a' nemes nem kap, tegyenek bizonyoságot Szatmár, Ugocea 's Bereg megyék követei, kiknek adózáji hasonlólag részesülnek ezen jótétben. De különben is szenvedhetőbb sorsuk ezeknek, mert

nálunk egy egész telek illetősége 38 hold, e' mellett a' jobbágnak szabad legelője fájása van, tarthat marhát a' mennyit akar, ha pedig rendeztetnek, a' legelővel erdővel 50 holdra is megyen birtokuk és mit fizet értök, fizet, mondom, igen, mert örömebb elfogadjuk földesurak azon 10k. megváltott napidíjt, mint az ur dolgát holmi haszontalan gyávakkal, gyermekekkel leszolgáltassuk, kiket gyakran még kenyérrrel ellátunk kell, mellyekről helyesen jegyzé meg gr. Széchenyi, hogy 30 illyen som ér fel 10 jó napszámossal, de tapasztalásom után mondhatom, 50 som, fizet tehát 23 legfőlebb 21 ftot, mit különben a' földesur, bár nálunk nem nagyobb a' földbér, 100nál is felebb kiadhatna, pedig vagynak nálunk nemesek, hogy 10en sem bírnak, és 10en is laknak egy curiának mondott telken. Ideje volna már egyszer hogy a' haza atyjai illy nyomoru t véreikről is gondosk. nának 's nem arról, hogy az eddig sem győzött terheket még újabb elviselhetlen adókkal tetézzék! mondja meg bár tisztelt követtársam, hogy főszbirói járásában hány száz citatoriát exhibeált azok ellen, kik csak a' csekély országgy. költségeket sem bírták megfizetni, csak egy nemes helységet nevezhet meg, hol 400 illy időzőlevél osztatott el, ezek bizony nem tehetségre mutatnak 's illyenekre újabb és örökös adótróni vajjon célirányos e? Megvallom tartok e' törvény létesítésétől, mert haza menvén, azon ezrek, kik bennünket bizodalmonknál fogvást ide küldének, azt fogják mondani: mi kegyeteket azért küldöttük, hogy nekünk boldogító törvényt hozzanak, hogy táguljunk egyszer szorongattatásinkból 's önként járulhassunk áldozatinkkal a' haza szükségére is, de kegyetek e' helyett hoztak terheinkre újabb elviselhetetlen terheket. De még jobban tartok ennek létesíthetőségétől, mert egy rész azt nem akarja fizetni, más rész nem fizetheti, mert nincs miből, az elsőre nézve lehetne mondani ugyan compelle intrare, de menjen bár az, ki ezt mondja, 's hajtsa végre; illyenkor elkény szeredik, elkésereedik kétségbe esik hogy azon kevés kenyérét is, mit eltett éhező családja számára, a' hazának, mellytől még többet várt, oda kell adni, kész mindenre vetemedni, de ha szinte illy tilalmas kihágásokra nem vetemedne is, mint máskor is már szük időkben történt, sergenkint kivándorol a' szomszéd Bukovina, Moldva és Oláhországokba, mi köti őt szeretett hazájához, azon egy két vékás föld, azon egy telek tizedrésze, mellyet már ugys örök teher nyom, „ubi bene ibi patria“ kérdem mi lesz ebből, a' megye be nem hajt-hatván a' rájuk vetett adót 's azt az intézetnek meg nem küldhetvén, felelet: annak felbomlása, enyészete. Építsük tehát ezen különben valóban szükséges intézetet biztos alapokra, találjunk arra célirányos módokat. Midőn az adónak vészharangja megkondult a' hazában, annak viszhangja magas bérceinkbe ütközvén, küldöimnek is füleikhez hatott, legott közönségesen elhatározták anyautasításképen 's meghagyák, hogy ez indítványt, mint az előidézett törvényekbe ütközött, ne pártoljuk; különben is semmi szükség nem levén arra, a' mennyiben az adófizetők sorsa az urbéri törvények által nevezetesen könnyítettett, a' nemesség pedig subsidium utján mindig kész volt, valahányszor csak a' haza java megkívánta, áldozatokat hozni, de vérevel 's életével is kész hazáját védeni, megbizonyíták ezt csak időben is több ízben, midőn ezer gyalog és 200 lovas mind nemes állott ki a' haza 's király védelmére. Valameddig a' nemesnek ezen hazavédelmi legfőbb kötelessége nem rendeztetik, az adóztatásról szó sem lehet. Ns B. megyének követe azt mondá mult héten megelőzve mind ezekre, hadd fizessen a' ns, ugy sem fizetett 800 évig! engedjen meg érdemteljes követ ur, ha erre azon megjegyzést teszem, mit maga sem fog megtagadni, hogy mióta Magy. or. főnáll, a' nemes annyi áldozatot gyűjtött a' haza oltárára, hogy azzal még egyszer meg lehetne az országot vásárolni, annyi vértelt el a' dicsőség mezején, hogy azzal ismét be lehetne az országot népesíteni, csak a' mi értünkre is 1790től fogva szinte minden országgyűlésen önkéntes ajánlatokat tett a' nemzet, ad ezentul is, midőn a' haza java megkívánja 's tehetségében vagon, nem kell azt kötelességére erőtetni, ki önkint hajlandó arra, de állandó adótlú irítók. Ezek következtében mind a' mellett, hogy küldöink is ezen büntető, 's javító börtöni rendszeres munkálatot jó, célirányos, sőt szükségesnek találják, igen csekély észrevételeket tettek. Sőt a' bünt. törv. könyv iránti javaslatlétbehozására nézve az orsz. választmány bölc. elnökének orsz. bir. ő excjának levelében, a' választmány többi tagjainak pedig általunk szives köszönetet mondanak, mit ezennel teljesíteni 's a' jegyzőkönyvbe is iktatni kötelességnek tartottam, e' mellett azonban a' 48 fejezet 382 és vele szoros kapcsolatu 385 Ssaiban,

teljes zeteik vitélé szédre szólót tán a' merik javasl kát lé igen i nak, bennö követ szek t az álla ellenb függes küldöi közbát szer b ják ma a' ker az ált söt kö széről szerint szigor kad eg tani b dózó i ben ug gyöző más m börtön ják vis tési ha nák vis tés a' l hetik á latkoz lennyil lénsék költség börtön azonba tönkölt Ezután börtön feloszt ker. b börtön szólók tóság fogva n kint na szeml tása az bár iga arányla törvény vannak masint lyozásá tetés m jonnan nökileg den es törv. kö sának egész n vastato tárgyat **Harm** Kö országy várta és valahár szly ut minden nek is e győzési jesülés szitő ag mi olly nem fel vivásáb tettek a nemz ben is i val eszi

teljességgel nem nyughatnak meg, azokat kifejtett nézeteiknél fogva el nem fogadják, hanem azon költségvételét a honi pénztár terhél kívánják kitétetni. E beszédre kir. személynök ő maga megjegyzi, mikép a szólott követ ur utasításának eleget tett ugyan, de miután a kérdéses megye rendei maguk dícséretesnek ismerik s vallják az orsz. választmányi bünt. törv. könyv-javaslatot, arról is kellene gondoskodniok, mi a munkát létesíti. Mire ismét a tisztes követ ur azt mondá: igen is küldöm köszönetet szavaztak az orsz. választmányak, de kivételével a 382 és 386 §-knak, melyeket bennük meg nem nyughatván, nem is fogadtak el. Több követ ugy nyilatkozott, hogy szabad ajánlatképen kések ugyan megyéik a börtönköltések viselésére, de az állandó adózás minden nemétől irtóznak, más követek ellenben utasításra várakoztukban szavazatukat elfüggesztvén, azon reményöket fejezik ki, miszerint küldöik, kiknek a közbátorság szívükön fekszik, a közbátorság előmozdítása eszközére, t. i. a javító rendszer behozatalára kívánatos költségviselés alól nem fogják magokat kihuzni. Találkozott olyan megye is, mely a ker. börtönök fentartására megkívánatos költségnek az általa oda küldendő rabok arányában leendő viselését követe által elfogadtatta, ellenben a nemesek részéről a kebelbeli börtönökre adózást megtagadta, mert szerinte a magányrendszer megyei alkalmazása igen szigorú volna, azonban a kérdéses megyében alig akad egy két börtönbe való nemes ember, honnan a mostani börtönköltés nálunk oly csekély, hogy azt az adózó is könnyen elviselheti. Más megye nevében ellenben ugy okoskodék egy követ, hogy ők is miután meggyőződök arról, mikép megyéjükben rabjai számára más megye nem fog börtönt építeni, a megyei terem's börtön építésének s fentartásának terhét állandón fogják viselni, de a ker. börtönöknek nemcsak fölépítetési hanem fentartási költségét is a kincstár által kívánják viseltetni, minthogy melly oknál fogva a felépítetés a kincstár által történik, azon oknál fogva történhetik általa a fentartás is. Történt még több rövid nyilatkozat, melyek szerint egyik megye teljességgel elennyilatkozott a nemesek részéről minden teherviselésnek, másik csak ajánlatképen kívánt járulni a börtönköltésekhez, midőn a 3dik az adózó rovására minden börtönköltés-viselést kész szívvvel fogadott el. Legtöbb azonban a kerületi szerkezet mellett maradt s így a börtönköltések viselése iránt a ker. határozat maradt meg. Ezután aggodalmát jelenté néhány követ, hogy a ker. börtönköltésviselésnek orsz. választmányilag tervezett felosztása igen terhes, módosítottassék tehát az oda, hogy a ker. börtönfentartás költségét minden hatóság kerül. börtönbe küldendő rabjai száma arányában viselje, mert szólók szerint nem lenne igazságos, hogy a melly hatóság évenként alig küld 1—2 rabot, portái számánál fogva még is többet fizessen mint a másik, melly évenként nagy számú rabot küld a ker. börtönbe. Erre kir. személynök ő nm. válaszolá, hogy az erkölcsiség fentartása az ország minden hatóságát egyaránt érdekli s habár igazságosnak látszik is, hogy minden megye rabaránylag viselje a ker. börtönköltésig, bajos még is törvényhozásnak partialis érdekarányban indulni, (sőt vannak esetek, midőn lehetetlen) mire később alkalmasint fogunk példát látni, névszerint a vizek szabályozásánál. Emelkedett még egy két szó a halálosbűntetés megszüntetésének addig halasztásáról, mig az ujoan rendezendő börtönök fel nem állnak, mire elnökileg az mondatott, hogy arról annak idejében minden esetre fog intézkedés történni. Egyébiránt a bünt. törv. könyv §-ai módosítások által történt megzavartatásának rendbe hozatala akkorra halasztatott, midőn az egész munka tökéletesen be lesz végezve. Ezután olvastattott a KK. és RRknek a magyar nyelv s nemzetiség tárgyában a m. főRRkhez kelt 3ik üzenete:

Harmadik üzenete a KK és RR a magyar nyelv s nemzetiség tárgyában a m. főRRkhez.

Közörömmel és biztos reményekkel nézett a jelen országgyűlés megnyitásának elibe a nemzet, mert ettől várta és várja boldogabb jövődjé között annak is már valahára megtörténését, hogy annyi baj és annyi vesztés után, a honi nyelv virágzását, s ezzel együtt a minden jólétet s polgári erényeket teremtő nemzetiségnek is emelkedését, századokon át gátolt akadályok legyőzésével — forró reményei, méltányos kívánatai teljesülésöknek tarthatja nemzeti örömmünepét — keblet feszítő aggodalmat okoz tehát a nemzetre nézve mind az, mi olly édes olly közös reményeit — várakozásának meg nem felelve — feltartóztatja. Ezen nemzeti igaz ügy kivívásában forró részvétet, állhatatosságot, s a haza tettekkel tanusított szeretetét méltán várva s kívánva a nemzet fiaitól, nemzeti örömnapja megérését, e részben is idegen ajkú polgárai nyelvviszonyaik elnyomásával eszközléni sohasem akarta; — senkinek jogát nem

bántani, de saját jogait sérteni nem engedni — volt és lesz mindig kituzott feladása, s állandó jelszava a magyar nemzet törekvéseinek. — Illy szempontból indulva, készíték meg a KK és RRk jelenleg is a magyar nyelv s nemzetiség tárgyában a m. főRRk közlött törvényjavaslatukat — s majd hazafiai örömmel és bizodalommal fogadván a m. főRRknek abbéli nyilatkozását: hogy a KK és RRk nézetét, és kívánatit részükéről is osztják, illy indulatból, s legjobb akaratuk valódi jelének mutatásával semmitsem késtek a m. főRRk Horvátországra nézve tett javaslatit is elvileg és pedig egyhangulag elfogadni. — Azonban midőn a KK és RRk végkép megkésztülnek vélek a kérdéses törvényjavaslat iránti egységet, szívüket fájdalmasan sebheto aggodalommal látják, hogy a m. főRRk utóbbi válasz-üzeteiben olly javaslatok elfogadására szólítják fel a KK és RRket s ismételve olly alakban szorgalmazzák részint bővíteni részint módosítani a törvényjavaslatnak Horvátországról szóló §-a szerkezetét — mikhez a KK és RR a nélkül hogy a törvényhozásra nem érdemelt homályt hárítanak — s a törvény kijátszására a kalmat nyujtanának — legbensőbb meggyőződésök szerint nem járulhatnak. Nem járulhatnak legelsőben is ahhoz: hogy a 6 § szerkezetében mondassék ki az, miszerint a törvényhozás Horvátországnak belső nyelvviszonyaira elnyomólag hatni nem kíván, mert önként mellőzve azon tekintetet, hogy annak törvényben kimondásának, hogy a törvényhozás mitsem fog cselekedni, mi nincs szándékában? sem helye sem szüksége nincs. — Ha a m. főRRk (mint jelenik) azt biztosításképp Horvátország lakosai megnyugtatása tekintetéből ohajtják kimondatni, a KK és RRk, miután kivált előbb mintsem e részben a m. főRRk által csak figyelmeztettek volna is — az Orsz. RRdei összes nevében ő felségéhez tenni szándékozt felirási javaslatukban már előre is s a nemzeti adottsó szentsége alatt, ünnepelesen kimondatni kívánták — és pedig nem egyedül Horvátország, hanem a közös hon idegen ajkú minden lakosira nézve általánosan: hogy azoknak magányéletök nyelvviszonyaiba a nemzet, valamint eddig elnyomólag nem hatott, ugy ezentul is elnyomólag hatni nem kíván, — a m. főRRk által biztosításképp javasolt kifejezések törvénybe ígatásának helyét és szükségét szinte s még annál fogva sem láthatják, — mivel a dolog természete szerint minden elnyomás nem pusztá szavakkal, hanem tettekkel levén eszközölhető, az olly tettek ellen is nem a törvény szavai, hanem a nemzetnek a törvény szentsége iránti tisztelete s a királyi felségnek a törvény rendelethez betöltése felletti alkotmányos örködése szolgál biztosítással. Nem hajolhatnak a KK és RRk arra is: hogy a magyar nyelvnek a 6ik §-ban körülírt mód szerinti alkalmazása Horvátországban az egyes hivatalnokokra ki ne terjesztessék, mivel már több mint félézázados előkészület után s az 1830k évi 8ik tör. czikk 4ik és 5ik §-ai rendelete következtében sokkal méltányosabb és igazságosb rendelet az, hogy Horvátország azon hivatalnokai, kik Magyarország hivatalnokaival leveleznek, tudjanak és írjanak magyarul, mint hogy Magyarország hivatalnokai kénytelenitessenek ezentul is azon nyelvet tudni, melly rájuk nézve hivatalos és egyáltalában diplomaticus lenni megszűnt, — melly rendelet annyival természetesebb, minthogy a magyarországi hivatalnokokkal levelező horvátországi hivatalnokokra nézve a magyar nyelv tudása már csak azért is mulhatlanul szükséges, hogy a magyarországi hivatalnokok által hozzájuk intézett magyar leveleket megérthessék: de nem állhatnak el a KK és RRk abbéli igazságos kívánatuktól azon oknál fogva is: nehogy a hivatalos levelezéseknek majd nem magok a horvátországi köztörvényhatóságok, hanem ezeknek hivatalnokai általi folytatása által a most alkotandó törvény rendelete kijátszathassék. — Továbbá ahhoz sem járulhatnak a KK és RRk, hogy a 6ik §-végén, hol a latin nyelvnek használata fenhagyatik: a tetszősők szerinti használata s jöjjen a szerkezetbe; mind azért, mivel azon kifejezés határozatlan értelmű és sokféle magyarázható, és így törvénybe nemis ígatható kifejezés — mind pedig azért, mert a h a s z n á l h a t á s szövegében már magában is akár a latin akár a magyar nyelv használhatóságának fenhagyása befoglaltatik, — következképp a tetszősők szerinti szavaknak oda ragasztása egészen fölösleges. — Végre a KK és RRk annak a 6ik §-ban kijelentésében sem egyezhetnek meg hogy a magyar nyelvnek használata Horvátországnak az orsz. gyűléshez küldött követei is köteleztettek: mert miután a törvényjavaslatnak már a m. főRRk által is teljesen elfogadott 2ik §-ban az foglaltatik: hogy törvényhozási nyelv ezentul egyedül és kizárólag a magyar leendő — s az iránt sem tesznek a m. főRRk kifogást, hogy a magyar nyelvnek azon 2ik §-ban kijelentett alkalmazása Horvátországban is kiterjesztetik annyiban: a mennyiben Horvátország a törvényhozással érintkezésbe jön, — a m. főRRk illy általános törvény alkotásában megegyezések után részletességre bocsátkozni ki, s jelesen a magyar nyelvnek az orsz. gyűléshez küldött horvátországi követei általi használatát a törvényben részletesen kijelenteni azért nem lehet, mivel a törvénynek általánosságága természetesen minden részletesség előszámlálását fölöslegessé teszi, — és valamint az országgyűléshez bocsátatni szokott kir. válaszok és leiratoknak is. mellyek eddig szinte latin nyelven adatlak ki, ezentul magyar nyelven kiadatása a törvényben részletesen kijelentve nincs, ugy a magyar nyelvnek a törvényhozási tanácsokozások közben Horvátország követei által is leendő használata részletes kijelölésére a KK és RRk okot nem látnak, sőt azt hiszik, hogy a törvényben — a nélkül, hogy annál fogva majd sokféle kitogásokra mód és alkalom ne nyujtassék s az általános

förvénynek hatása és ereje meg ne gyengítettessék, később pedig egészen össze ne omolják — a javasolt részletesebb rendelkezést beigtatni sem tanácsos. Mind ezekhez képest a KK. és RR. feltenni sem kívánván, hogy a m. főRRk azokat, mikhez már általánosan hozzá is járultak, némelly záradékokkal, s az egésznek felbomlását okozó módosításokkal érdemileg meggyengíteni ügyeknének. — Ő cs. kir. főhgségét továbbá is teljes tisztelettel kerik, a m. főRRket pedig hazafiai bizodalommal felszólítják, hogy, mivel a nemzet mitsem kétkedhetik arról, hogy a közlött törvényjavaslatban nyilvánított, s mind méltányos, mind igazságos kívánatit a jó fejedelem általánosan jóváhagyva azzal egyszersmind a nemzet forró háláját s buzgó ragaszkodását önérdékében is öregbítendő — a honi nyelv s nemzetiség e legigazságosabb nemzeti ügyének kivívásában meleg részvétet lenni, a felírás és törvényjavaslatok fejterjesztését tovább hátráltatni; különben pedig a közös haza és annak boldogsága általok nyilvánított szeretetétől oly méltán reményelt és várt tettekkel tanusítva: mindazon tárgyakban is, mikre függesztve tartja a nemzet boldogabb jövődjének ezen országgyűlés alatti kifejtése és eszközlése tekintetében figyelmét és reményeit, a KK. és RRkkel hazafiai készségüket és lelkeségüket munkásan egyesíteni méltóztassanak.

Kir. személynök ő nm. a főrendi kívánatokat illetőleg ugy nyilatkozott hogy dolog siettetése végett, hatálán a horvátokat is az nyugathatná meg, miszerint törv. ben mondassék ki, hogy mimagyarok belső nyelvviszonyaikra elnyomólag hatni nem akarunk, járulni lehetne a főrendi kívánathoz, és én ezt — mond a nm. elnök, most is ajánlom, bár más részről megengedem is, hogy a horvátoknak megnyugtatásul szolgálhat az, miszerint az ország rendei összes nevében ő felségéhez intéző felírásban ünnepelesen kimondatik, hogy a közös hon idegen ajkú lakosainak magányéletök nyelvviszonyiba a törvényhozás elnyomólag hatni nem kíván, bárha, megengedem, mikép a nemzet így adott szavának szentsége biztosítékul szolgálhat; de nagyobb biztossá ténne, ha törvénybe iktattatnék; azonban ha kívánják Cerre mindenfelől maradjon hangzót) ám maradjon ki: de már horvát hivatalnokokra nézve másképp áll a dolog, mert miután a t. KK. és RR. kimondották, hogy a horvátok belviszonyaiba avatkozni nem akarnak, ezen elvvel nyilván ellenkezik az, hogy a magyar nyelv használatát egyes hivatalnokokra is ki akarják terjesztetni, hisz ezek nincsenek olly állapotban, hogy magyarul levelezhessenek, s így ha most egyszerre magyar nyelv használatára szorítottatnak, majd az lehet a következkés, miszerint egyik vagy másik szolgabíró vagy eskütt nem tudván hamarjában magát jól magyarul kifejezni, e miatt a közizag. közlekedés szenved; v. járuljanak tehát a t. KK. és RR. a m. főRRk kívánatához, vagy tegyenek a horvát hivatalnokoknak a magaryelv-megtanulásra praclusi terminust (maradjon mindenfelől). A tetszősők szerinti szavak kihagyatására, miután annak okát a Rk kimagyarázták, semmi észrevételem nincs. Annak hogy a t. KK. és Rk a horvát követeknek Magyarország gyűlésén magyar nyelvre köteleztetését törvénybe különösen iktatni nem kívánják, az üzenetben, okál az adatik, hogy a törvényeknek általánosságága minden részletesség előszámlálását fölöslegessé teszi, s ez magában igaz, csak hogy ezen általánosság mellett még sem maradtak meg a t. KK. és Rk, a mennyiben némelly részletességek előszámlálását nem tartották fölöslegnek. Egyébiránt ezen magyarázata a t. KK-nak és Rknek, ha nem szüntet is meg egészen minden aggodalmat, de nagyot nem is okoz. Két m. követ azt szorgalmazta, hogy ha már azokra nézve, mikben mind a két tábla megállapodott, névszerint a praclusi terminus-adást illetőleg, kívánságaiktól elűtettek, azok iránt, mikben megállapodás nem történt, kérelmök vétessék figyelembe. Erre azonban mindenfelől maradjon hangozván, kir. személynök ő nm. kimondá az üzenet kerül. szerkezte megmaradtát.

LIX kerületi ülés sept 21én d. e. 10 órakor.
Elnökök: gr. Ráday Gedeon s Várkonyi Ádám, jegyző: Zomborevics Fer. Olvastattott a KK. és Rknek 2od üzenete a Pesten építendő országház tárgyában a m. főRRkhez. Ezen üzenetben a KK. és Rk mind az országházhoz szükséges telek kiszemeltetése, mind a tér és helyzet pontos fölvétele eszközlésére egy orsz. választmány kiküldetését szükségesnek találják, azon szoros utasítással ellátandót, hogy az kiküldetés e céljához képest néhány azonnal Pestre küldendő tagjai által magát a telek kijelölése s megszerzése iránt a várossal értekezésbe tegye, s a szükséges terveket s költségvetést a terv és helyzethez alkalmazottan, mérték által elkészíttesse, s megbízatásában az e tárgybéli minden adat megszerzése, s az egész elmunkálatoknak a telek kijelölésére után inon Pozsonyból leendő igazgató-

sa mellett eljárva, tudósítását a szükséges adatokkal együtt a jelen orsz. gyűlésnek lehető legrövidebb idő alatt bemutatva. Az üzenet hitelesítése után Felső-Bánya beczikkeztetési kérelme a' postulatumok közé soroltatni rendeltetett, midőn egy karpátvidéki megye követe a' megyéjében gr. Andrassy György ő mga elnöksége a' att működő bányászegylet nagyszerű törekvéseihez, miszerint t. i. már eddigelő is másfél millió forint áru rezet állit ki évenként külföldre szállítandót, nem illő ingatag és bizonytalan sorsát, mint szinte az egész honi bányászatznak, mondhatni törvényküli állását, 's hol a' kamarától, hol magányosaktól szinte önkényes megszorítását 's nyomtatását, azon nevezetes körülmény - kiemeléssel, miszerint a' bányászatznak csak úgy lehet hazánkban nemzeti jövedője, ha róla a' törvényhozás épen most siet gondoskodni, hathatós szavakkal vázolván, indítványozá, hogy miután a' kérdéses bányászegylet a' m. nemzetiséghez ragaszkodását már eddig is bebizonyítá azzal, hogy jegyzőkönyveit magyarul is viszi, egy magyar bányász-törvénykönyv létesítésével nyujtassék neki alkalom törvényes eljárásiban a' m. nyelvet használni, mit jelenleg a' miatt nem használhat, mert német törvénykönyvből német ítélet mondatik 's a' bányász műszavak nincsenek magyaritva, mi végre jónak látná indítványozó, hogy addig is, míg a' bányászegylet nevében az orsz. gyűléshez fordulandó küldöttek megérkezének, nevezessék ki egy választmány, minden tekintet nélkül a' kerületekre, azon megyék 's illetőleg városok követeikből, hol bányák mivelteknek 's a' választmány nézze át az 1828ban küldöttségileg kidolgozott bányásztörvényt 's miután már a' bányász műszavak magyarításában a' m. tud. társaság is segédkezeket nyujtand, magyar nyelvre téve terjeszse azt a' jelen orsz. gyűlés elibe. Mihez egy másik m. követ még azt adá, hogy e' küldöttségi munkálatot, az urber példájára modo provisorio, annál is inkább elfogadhatná a' törvényhozás, mert a' jelen orsz. gyűlés különben is szerfeletti figyelmet igénylő feladatok megfejtésével van elfoglalva. Egyébiránt miként a' magyar kamarának ugy a' bányászatznak is teljes függetlenítését utasítása nyomán annak idejében szorgalmazni ígéré. A' bányászatzot illető ezen indítvány köztetszéssel fogadtatván, elhatározatott, hogy a' bányászatz ügyében kerületekre tekintet nélkül azon hatóságok követeikből alakítsassék egy választmány, mellyeknek keblében bányák mivelteknek. Ezután a' Pécs város beczikkeztetése iránti kérelem került elő, mi szinte a' postulatumok közé rendeltetett soroztatni; az albániai keresztények kérelmére pedig, mellynek első részében a' török zsarnoki nyomtatás ellen panaszkodván, a' törvényhozást arra kérik, hogy az ő felségének dipl. közbenjárását a' török udvarnál az albániai keresztények sorsa enyhítéseül fölrás utján kieszaközleni sziveskedjék, másik részében pedig inséges állapotjokiban segedelmért esedeznek; határozatott: hogy miután a' kérelemhez segedelmezési aláírás is van csatolva, az felírás alapjául nem szolgálhat; mivel azonban az albániai keresztények sorsának dipl. közbenjárás utján könnyítetése az indítványok közt is elő fog fordulni, a' felírás ez érdemben annak idejében minden esetre meg fog történni; egyébiránt a' segedelmezést e ker. gyűlés másképp nem eszközölheti, mint hogy itt a' szükségét kinekinek tudtul adja, a' segedelmekérőket pedig oda utasítja, hogy e' részben házról házra járással vagy más módon igyekezzenek célt érni. Szinte segedelmért fordult a' Rkhez egy a' haza védelmében állítólag 12 sebet kapott szabadságos katona, kérelme azonban egyszerűn mellőztetett. Ezek után egy m. követ indítványozá, hogy miután a' kir. városok rendezési terven dolgozott választmány munkálata 3 nap mulva sajtó alól kikerül, miként a' büntető törv. könyvi javaslattal történt, ennek tárgyalásaul tüzessék ki határidő. Ez indítvány következtében háromfelé ágaztak a' vélemények; némelylek azt akarták, hogy mihelyt a' választmányi munkálat sajtó alól kikerül, tüstint tárgyalassék végig mások mindjárt nem, hanem csak a' k. városok; belső elrendezését illető részének fölvetését sürgették, a' szavazatadásról szóló részt pedig nov. közepére indítványozták halasztatni; többen végre a' kir. városok rendezését illető választmányi javaslat fölvetése idejét utasításai megérkezésétől vélték felfüggesztendőnek. Kik a' kir. városok rendezését tüstint fölvetetni 's a' belrendezést szintugy mint a' szavazatot illetőleg tárgyalatni sürgették, leginkább a' kir. városi követe voltak, kik közül egy azon indítványra is megdöbbentnek állitá keblét: miszerint a' választmányi munkálatnak előbb csak a' k. városok belső elrendezésére vonatkozó része, a' szavazatról szóló rész pedig utasítás nyerhetés végett nov. közepén javasoltatik tárgyalatni; mert ugy-

mond ő, szavazat-tekintetben is sokkal többet vár a' hatósági követe loyaltásától, mint magoktól a' hatóságok utasításaitól, (nagy zaj és moraj) mire a' kerül. elnökök egyike közbeváogolag megjegyzé, mikép ő a' kir. városi követ azon kijelentésében nem osztozik, mintha a' követeiktől többet várhatna valaki mint küldöiktől. Ezután folytatolag ismétlé a' városi követ, hogy ő többet bizik a' megyei követe egyediségében, mint utasításaikban, mert azokrul tudja, mikép szoktak készülni (ismét zaj) Egyébiránt a' kir. városok rendezési javaslatának fölvetését azért sem véli tovább halasztatónak, mert az már egyszer kerületileg elhatározatott, hogy a' bünt. törvénykönyv két részének bevezetésével, a' városok rendezetése kerürend szönyegre, kéri tehát a' RRet, mihelyt a' választmányi munkálat sajtó alól kikerül, az azonnal egész kiterjedésben tárgyalassék. Egy más vár. követ szintazon értelemben nyilatkozván, ismétlé, hogy ő abban semmi rosztat nem lát, miszerint valaki többet bizik a' követeikben mint utasításaikban, miután azokról tudja van, hogy corteskedéssel szoktak készülni, mit a' praxis annyira igazol, hogy ellene szólni guny; egyébiránt mond szóló, én a' ker. elnöknek azon jogát el nem ismérhetem, hogy a' beszélőnek szavába vágva annak kifejtését rosztalassa 's azt hiszem, hogy azon megrovási kísérlet is csak egy városi követ beszédén történhetett, fiat experimentum in corpore vili! Mi a' megyék utasításaira várakozást illeti, erre az megjegyzésem, hogy miután már a' kir. városok ügye hirilapilag is untig szorgalmaztatott, azonban a' kir. előadásokban is törvényhozási tárgyalásul ki-tüzetett, elég idejük lett volna a' megyéknek utasítás adására Nem pártolom tehát azokat, kik a' választmányi munkálat tárgyalatását utasítás nyerésig halasztani akarják, de azokat sem, kik előbb csak a' belrendezést illetőleg akarnak tanácskozni a' kir. városokról, hanem kívánom, hogy a' kir. vár. követeiknek előbb adassék kellő befolyás, miszerint ők tetteleges részt vehessenek illető hatóságaik sorsának elintézésében. A' ker. elnök válaszul adá, mikép ő tudja jogát 's azzal senki megrovatására vissza nem él, jelen esetben is csak annyit kívánt mondani, miszerint ő azon véleményben nem osztozik, mintha valaki többet bizhatnék a' küldöttekben mint küldöikben, mert a' küldöttek küldöiktől függenek, azonban a' választmányi munkálatokra vonatkozó utasításokról nem is mondhatni, hogy azok corteskedéssel szoktak készülni. Több megyei követ szinte értelemben nyilatkozott mondván, hogy ő küldöiknek nem teljes meghatalmazottak, hanem utasítás-képviselek, annál fogva, ha megyéjükben nem bizik valaki, bennök, mint kik megyéik utasításai szerint tartoznak eljárni, szinte nem bizhatik Egyébiránt egy a' szolt megyei köv. közül azt is megjegyzé, hogy habár ő sértésnek nem veheti is a' kir. városok követeinek keserű nyilatkozását, lehet hogy nem helyén nem idején történt 's meglehet reactiora nyujt alkalmat, de ohajtaná, hogy mikint a' megyei köv. ezen or. gyűl. kitűnő blzodalommal viseltettek a' városok iránt, a' városok is bizodalommal közeledjenek a' megyékhez 's nyugodjanak meg abban, mit a' megyei követe utasítás nélkül nem tehetnek. Várják be a' dolog végét, akkor nyilatkozzanak, de addig ne nehezítsék a' közeledést, mitől ő várhatnak legdöbbent. Ha a' gyék látni fogják a' kir. városok alkotványoszerű elrendezését, remélhetni, hogy a' k. v. követe szavazatát illetőleg kedvezőbb utasítást fognak adni. Kik a' választmányi munkálat első vagyis a' városok belső elrendezéséről szóló részét mindjárt jövő héten kívánták fölvetetni, így okoskodtak: már a' bünt. törv. könyv felvételekor elhatározatott, hogy ha a' k. v. választmányi munkálat készen lesz, azonnal tárgyalás alá fog vétetni, minthogy pedig az már 3mad nap mulva sajtó alól kikerül, annak a' belrendezése a' k. v. választmányi munkálat részéül rövid levén, jövő héten annál is inkább vételessék tárgyalatás alá, mert eziránt, miután már 10 éve, hogy kimondatott a' városok belrendezésének szüksége, mindenkinek van általános utasítása, sőt már a' ker. választmányi munkálat utasítás erevénye, így e' részben a' megyék utasítása leginkább csak a' szavazásarány meghatározására vonatkozzatik, mire szükség várakozni 's a' belrendezési tervet kidolgozottan megküldeni, mert ha azt a' megyék látni fogják, ahhoz alkalmazhatják a' szavazatadás iránti utasításait, mellyekre nov. közepéig lehetne várakozni, de azért is szükség a' városok elrendezésén keresztül esni, mert ez olly szoros összeköttetésben áll a' bünt. törv. könyv 2ik részével, hogy míg a' városok belrendezése meg nem történik, a' bünt. törv. könyv tárgyalását sem végezhetn, be, melly megyék tehát a' bünt. törv. könyv tárgyalására utasítást adtak, azoknak a' városok belrendezésére is kellett adni-

ok, a' kettő szoros összeköttetésben levén egymással. Egyébiránt nem ellenzik e' vélemény barátai, hogy a' kir. városok rendezéséről szóló választmányi javaslat sajtó a' ől kikerüléseig a' katonai élelmezést tárgyzó orsz. választmányi munkálat vételessék tanácskozás alá, sőt jövő hétig azért is kívánnak ezen ügy tárgyalásával késni, hogy azon követeiknek, kik a' ker. választmány tagjai nem voltak, idejük legyen a' választmányi javaslatot átolvasni. Ez okoskodások daczára azonban a' 3ik vélemény pártolóji egyenesen azt sürgették, hogy a' k. vsok ügye mindaddig halasztassék, míg az illető hatóságok e' részben utasítást nem küldenek, mit eddigelő nem is küldhettek, mert a' választmányi munkálatot meg nem kaphatták, minek tárgyalás előtti megküldését annál inkább igényelhetik, mert a' bünt. törv. könyv fölvetelekor is azon értelemben hozatott a' határozat, hogy a' bünt. törv. könyvi tárgyalás alatt elkészülvén a' kir. városok rendezését illető javaslat, küldessék meg a' megyéknek, hogy azok az egész munkához szólhassanak, mert az mégis különös lenne, hogy mi küldöiknek a' választmányi munkálat első részéhez szólhatni időt nem engednénk, a' második rész iránti utasításadásra pedig időt szabnánk nekik, mi oda vágna, mintha mi akarnánk küldöiknek utasítást adni. Mi tehát, bár szívünkön fekszik a' kir. városok ügye 's tudjuk, hogy a' városok rendezése nemzetünk jövedőjére nézve igen fontos kérdés, de épen ezen fontosságánál fogva kívánjuk, hogy arra vonatkozó választmányi javaslat küldöiknek közöltetvén, utasításait bevárhassuk. Egyébiránt ha igaz is az, hogy több száz ezer polgár vár a' városok rendezésére, másfelől azt sem tagadhatni, hogy több millió adózót nyom a' katonai élelmezés, míg tehát, a' kir. városok rendezése iránt az utasítások megérkezének, e' vélemény hívei a' katonai élelmezési munkálatot kívánják tárgyalatni, mert erre nézve már mult országgyűlés óta tisztába jöhettek a' megyék 's követeiket utasítással el-láthatják sőt el is látták. Ennyifelé ágazván a' vélemények, szavazásra bocsátatott a' dolog, a' többség a' 2ik vélemény mellett maradt, miszerint jövő héten a' városok belrendezése, nov. közepén pedig a' városi követeiknek adandó szavazatarány kerürend szönyegre, más nap pedig a' katonai élelmezést illető munkálat. A' teendők sora megállapítatván, egy m. követ indítványozta, hogy miután már 2 hónapjánál több huya a' részek, Közép-szolnok és Kővár vidéke sorsa iránt felírás tétetett 's annak még eddig sem lett semmi eredménye, intézzessék uj sürgető felírás, hogy miután a' részek Erdély országgyűlésére kétszer is meghivattak 's a' másodszori felszólításra meg is jelentek, hivassanak meg a' mi országgyűlésünkre is másodszor, melly meghívásnak a' megidézés nem áll ellen, mert az előszöri meg nem jelenés miatt csupán a' tétel tekinthető kir. tábla által csakugyan elmarasztaltatnak, de mi törvényhozók nem szünhetünk meg azért őket országunk kiegészítő részeinek tekinteni. Az indítványzó követ felhívására egy más m. követ történeti képét adá annak, mikép szoritattak legközelebb a' részek Erdély országgyűlésén megjelenni, 's milly ingatlaggá tétetett polg. helyzetök a' tetteleges visszacsatolás elmulasztása miatt, e' leírás olvasóink előtt lapjainkból is eléggé ismérotes levén, szoritkozunk azon előadások töredékes vázolatára, mellyek szerint a' tetteleges visszacsatolás elmulasztása egyik szónok által egyenesen csak az ez ügyben kiküldött biztosság eljárásbeli hanyagságának rovására tudatott, mennyiben a' commissio egész munkássága bizonyos pamlag-perben (kanapé-processusban) határozódott, holott ő fels. kir. válaszában nyilván kijelenté, mikép a' részek visszacsatolása neki is szíven fekszik. Szóló tehát Nádor ő fensége által a' commissio t jelentésadásra, az illető részeket pedig követe küldésére kívánná felszólíttatni. — A' többi szónok nemcsak a' commissiót hanem a' kormányt is hibáztatá. Azt mondják, így szól egy követ, a' gyék nem hajtják végre a' törvényt; im itt van egy törvény az 1836: 21. mellyet a' kormány nem tud vagy nem akar végrehajtani. A' kormány vagy kormányzás mind igen higgadt keblü és zárt ajtóknál tanácskozó emberekből áll és mégis az indultatoskodó gyékkel egy kategóriába teszi magát a' törvény végre nem hajtásában. Még 1741b. alkottatott törvény a' részek visszacsatolása iránt, 1790. és 1825ben felirtunk 's mindig csak az erdélyiek kihallgatása vétetett a' dolog huzása halasztása ürügyül, míg 1836: 21. t. cz. sanctionáltatott. Erre azt gondoltuk, minden megvan, azonban semmi sem történt, mult orsz. gyűlésen ismét felirtunk és válaszul adatott, mikép már a' tetteleges visszacsatolás ügyében commissio működik, irjunk tehát fel a' commissio actáért, lássuk ugy jártak-e el a' commissio tagjai küldetésökben, mint kormányférfiak

vagy
az a
szor
litta
mon
mon
mér
lök
gyén
nem
elők
szél
milly
bad.
végre
ügyő
szeri
lás ir
ténik
vagy
letet,
azonn
szer
is? Ve
felírás
Erdély
kedje
m. for
felírás
mond
fölrú
haza,
végre
vényir
jék vé
zetőne
küldöt
óta, m
azt, h
kérjük
digi ut
szek v
szünt
most p
ki előb
felírás
részek
hallgat
ség, m
sem ho
ra hiva
sem vá
kedve,
zonyos
tot a'
volná h
visszac
kat aka
azokka
azt vála
dés törv
küldött
ha nem
ügyét sz
uton is
szeretn
res a' c
kezelt,
excellen
kormány
1839be
datott,
tésében,
most sin
állapodá
visszac
iránt.
S
mármeg
18kátul
ségek ál
vetkezté
Z
levén e'
elnöke b
vagy is r
vábbra m
elosztatá

vagy mint asszonyok, kik azon perelnek, ki üljön előbb az asztalnál. Irjunk fel, hogy a' részbeli megyék annyiszor mennyiszor szenvedendő büntetés terhe alatt szólltassanak ismét fel követek küldésére; a' kormány azt mondja, mi nem hajtuk végre a' törvényt, mi meg azt mondjuk, hogy ő csak azt hajta végre, mi érdekében áll, miért nem akarja a' részeket visszacsatolni, talán fél-tőlök, miután a' mult orsz. gyűlésen is egy részbeli megyének köszönhetjük, hogy szólásabadsági ügyünk meg nem bukott. Én rövid idő múlva az idézőleveleket fogom előkérni a' kir. személyektől. Egy másik szónok beszédének töredékei ezek: az e' tárgybani eljárás olyan, millyent követni egy végrehajtó hatalomnak nem szabad. Im egy százados küzdelmei után 1836ban sikerült végre a' törvényhozásnak a' részek visszacsatolása ügyöt annyira vinni, hogy már mindenki azt várta, miszerint testté válik az ige, főleg midőn a' visszacsatolás iránt választmány is neveztetett ki, azonban mi történik? egy főispán ellenszegül, és a' kormány nem tud vagy nem akar neki paranosolni a' törvény iránt tisztelget, holott, ha megyéinket képzeli törvény ellen járni, azonnal megérkeznek a' commissiók. Ha Erdélybe kétszer meghitta a' kormány a' részeket, miért nem híja ide is? Vegyük általános lelkesedéssel a' dolgot, sürgessük felírásunkkal minden 3 hétben a' kormányt, hogy a' mit Erdélyre nézve cselekedett, törvény értelmében cselekedje Magyarországra nézve is, fogjon kezét velünk a' m. főrendi tábla és minden 3 hétben küldjünk új meg új felírást a' részek meghívására iránt. Mi reménye lehet mond egy szónok, a' honpolgárnak, ha sem alólul sem fölülről nem teljesítették a' törvényt, hát oda jutott máre' haza, hogy arra is törvényt kell hozni, hogy a' törvény végrehajtassék? Ugyan hogy teljesítették régiebb törvényink, midőn az alig egy páréves törvényt sem akarják végrehajtani. Egy szónok nem ismeri azt czéla vezelőnek, hogy a' részek visszacsatolása ügyében kiküldött biztosságtól számon kéressék: mit csinált 1837. óta, mert azon biztosság nem mondhatna egyebet, mint azt, hogy 1837. óta semmit sem csinált; inkább arra kérjük tehát felírásunkban a' kormányt, hogy ne az edigi uton járva, hanem valósággal hajtsa végre a' részek visszacsatolása iránt hozott törvényt 's ez által szüntesse meg a' részbeli megyék aggasztó helyzetét, most pedig híja meg őket újra országgyűlésére. Az, ki előbb a' commissio jelentését sürgette, most szinte a' felírás mellett nyilatkozott. 1740. óta valahányszor a' részek visszacsatolásától való szó, mindig Erdély kihallgatására történt az utasítás, 1836ban ezen nehézség, mi Bihar és Máramaros visszacsatolásokor szóba sem hozatott, elenyésztetett, most ismét a' commissio-ra hivatkoznak, én a' commissio jelentésétől semmit sem várok, habár szorgalmazók is azt. Nincs most kedve, díszparipájára kelve, ezen eljárást védeni egy bizonyos követnek, ha fölülről akarták volna, ez akaratot a' commissio tagjai egész készséggel végre fogták volna hajtani. Fogjanak velünk kezét a' m. főrk a' részek visszacsatolása iránt, és a' helyett, hogy a' horvátokat akarják velünk egyesíteni, egyesítsenek bennünket azokkal, kikhez minket nyelv és rokonság vonz. Erre azt válaszolá a' felszólított követ, hogy commissio-küldés törvényben rendeltetik, a' kormány a' commissiót kiküldötte, 's így a' legfőbb hiba a' commissióban van, ha nem járt el köteletségében. Azon követ, ki a' részek ügyét szőnyegre hozta, a' kihallgatást, mit dicasterialis uton is el lehetett volna végezni, nem ellenzi, csak azt szeretné tudni, micsoda publico-politicus adatokat keres a' commissio, melly még eddig csak a' felett értekezett, ki nagyobb ur: az erdélyi vagy magyarországi excellentiás-e? Az 1836ki törvény a' részek iránt a' kormány kívánatára hozatott, és a' commissio mégis 1839ben rendeltetett ki, mult országgyűlésen az mondatott, hogy még a' commissio nem járhatott el kiküldetésében, azonban már 4ik éve a' kiküldetésnek és még most sincs semmi 'sat. Ezek után abban történt a' megállapodás, hogy minőlelőbb felírás tétessék a' részek visszacsatolása 's jelen országgyűlésre meghívására iránt.

Szatmár megye. Hiteles tudósítás szerint a' satmármegyei utolsó közgyűlés által elfogadott és septemb. 18kátul fogva már munkálkodni kezdett faluzó küldöttségek általi követválasztásmód legfelsőbb parancs következtében megsemmisítettett.

Zemplénmegyei közgyűlés. (Vége.) Igy levén e' fontos tárgy befejezve, felkelt a' választmány elnöke B. B. I. 's kérte magát ezen valóban kellemetlen, vagy is mint kimondá, nem kellemes elnökléstől továbbra megkíméltetni, úgy is már csak a' megtérítendők elosztása levén hátra, azt más is elvégezhetné: azon-

ban a' ragaszkodó bizodalomtól menekülése nem sikerült. 2) Némely törvényhatósági megkereső levelek olvasatván, választmányhoz utasítottak. 3) A' követek jelentése tudomásul vétetett. 4) Ujhely adózó közönségének esedezőlevele olvastatott, mellyben előadatik: miképen az 1831ki epemirigyes vész idején a' városban lakó néhány tb. főfelügyelői 's intézkedési társulatot alakítván, a' közönség rovására kölcsönöket tettek, melly kölcsönök mai napig sem levén kielégítve, az adózó közönség réjtét elfoglalták: kéri tehát ezen közönség elhatározatán, hogy azon hátralevőségeket magok az adózók, vagy együtt a' nemesekkel fizessék-e? Ez azon tárgy, mellyről előzőleg mondatott: hogy nincs idő- és tanácskozási hosszúság, mellyet meg ne érdemlene. Azonban kéznél levén a' világsíromány, melly szerint a' nemesek és adózók egyesülten segítettek magukon borzasztó körülmények közt, nem lehet, egyebet határozni, mint újra kivetni nemesre es adózóra a' még fenmaradt tartozást. 5) Másnap az iménti végzések jegyzőkönyve hitelesítettvén, abból némely kis jelentésű szócskat. i. a' visszaélés kimaradottnak 's tüstint hozzá teendőnek találtatott. A' nem eléggé világos kitételek ismódosítottak, nevezetesen kimondatott: hogy Sz. M. v. d. j. alaposak levén őt semmi teher nem illetheti, 's költségei is térítessenek meg ha az elmarasztaltak szépszerűen fizetni nem akarnának, a' tisztu ügyész perelje meg. Ennyit a' gyűlésről. Két köz huszár sept. 7én Patakon kötéllélel végeztették ki, mert egy vén zsidót megöltek és kiraboltak. A' halálos büntetés végrehajtásánál feltűnő volt egy köz embernek fellázadt kitérőse, az ugyan is puskáját földhöz vervén elragadtatva kiáltotta miképen ez nem igazság. Más katonaismét egy gyermeket gyilkolván meg, szinte ítélet alatt raboskodik. Két erdőhorváti ember szinte e' napokban egy zsidót megölt. R.

Hevesmegyei közgyűlés. Aug. 28án 1843.

Megyéinknek utóbb tartott közgyűléséről nem adék tudósítást e' lapok t. olvasóinak, nem fordulván abban elő közérdekű tárgy; és ezért az olly igen érdekes orsz. gyűlési tudósításoktól nem akarám elvonni a' becses hársabokat. Jelen gyűlésünket azonban nagy figyelemmel vártuk, mert ebben az orsz. gyűlési tárgyakkal foglalkozó küldöttség javaslatai is felterjesztendőek valának. Hevesnek első ízben adott utasításait már közlék e' lapok és olvasói tudják, hogy azok szelleme az országos rendek többségével épen nem összehangzó. Ezt adák értésül követink tudósításai is, mellyek egyszersmind okul szögáltak némely tárgyak felett újabb vitára 's határozatokra. A' legérdekesebb ezek között az ösiség iránti újabb határozat; a' haladás baráti képesek valának ezutal Heves rendei többségét meggyőzni az ösiség kártékonyságáról, mellynek következtében az ösiség eltörlése elfogadott. Ismét közeledés tehát azon czélhoz, mellyben olly sokan minden reményöket helyezik; vajha ne csalatkoznának! — Mióta az ösiség kérdése megyei viták tárgyává lett, sok oldalulag fejtegetteték káros léte a' közállományra; azonban eltörlésére nézve a' 'hogyan v. mikép?' még eddig alig jöve szóba; pedig ennél is mint sok más tárgynál úgy vélem ez volna az első teendő a' változás iránti hajlam megnyerésére, miután az ismét rosztól sem örömezt távozik az ember a' nélkül, hogy tudná: 'mikép' és 'hová?' — Nem akarok e' helyen értekezést tartani az ösiségről, csak azon hiedelmemet nyilvánítom: hogy az ösiség eltörléséből várt közhasznu czél nem leend elérve még most, mert az ösiség eltörlésének baráti nagyobb részt — főleg kik tán nem is tudják mint jutottak birtokaikhoz — csak önző czélből sürgetik azt; és meg vagyok győződve, hogy töröltessék-el bár az ösiség jelenben és engedtessek meg családokra nézve újra megállapítani; nagyobb része azoknak kik most ellene vannak, családjaikban örömezt megállapítandának. — Gyűlésünk egyéb orsz. érdekű tárgyaiban megyénk rendei többnyire az országos rendek véleményeihez csatlakoztak, helyeselvén azokat. — Megyei küldöttségünk véleménye a' büntető törvénykönyvi javaslatra nézve helyeslő volt, azonban a' halálbüntetés megtartását továbbra is ajánlá. És ez volt a' második főbb érdekű tárgy mi jelen gyűlésünkön előfordult. A' feletti vita egy egész napi gyűlést elfoglalt, sokan szóllottak ellene 's mellette; a' többség a' halálbüntetés megtartására szavazott. Főbb okok gyanánt felhordattak: hogy a' rosz emberek tartása által csak terhe szaporodnék a' köznépek; a' megrögzött gonoszok kiszabadulhatván, még több roszat cselekednének; a' köznépet legjobban elrettentü vétectől a' halálbüntetés, például említettvén Borsodmegye, mellyben állítólag jó sikere lett a' rögtöni-ítéletnek; továbbá állították, hogy a' közjó tekintetéből a' statusnak joga van egyes tagjai életükhöz.

mint ezt a' háboruk eléggé tanusítják, 'sat. Ezek és számtalan hasonló ok ellen hiába hangzott az emberiség szava, hiában mutogatatték a' büntetés czéltalansága sőt vétkessége is, mennyiben embert ölni bűn volna, egyike ifiabb szónokainknak ez utóbbi állítás megczafolására még a' szentírás is felidőzte, felolvasván abból néhány sort, mellyekben a' gyilkos halállal fenyitendők rendeltetik; azonban a' szentírás tisztelt világi szónoka megfeledezék arról: hogy a' fe hozott szabály még az ó testamentomban keletkezett, melly nem mindenben egyezik a' keresztyéni szelidség és felebaráti szeretet szabályaival, következésképp nekünk keresztyóneknek nem, az észlelés ellenében pedig legkevesebb sem szolgálhat erősségül. Mind e' mellett győztek a' halálbüntetés melletti okok, mellyek pedig mint igen világosan láthatni épen nem állhatnak meg, főleg némelyek már csak azon egy okbul sem, mert mind a' jelen büntetési rendszerre alapított véleményekből foynak ki; pedig a' javasolt új rendszer 's a' mostani közt igen lényeges a' különbség, miután mostani börtönrendszerünk a' továbbból rablót 's gyilkost képez, míg a' javasolt új rendszer által a' megtévedt gyilkosbul is becsületes 's jó ember válhatik és czélszerű alkalmazással kétségtelesen való is fog, és megrögzött gonoszokat ismerni sem lesz alkalmunk; de hiszem, igen csalatkoznak azok is, kik a' halálbüntetést rettentőbbnek tartják az örökös fogságnál, az ellenkezőt épen a' legvétkesebb gyilkosnál lehet tapasztalunk, kikerül közbeszédben is mondatik, még mulatságos beszéd tárgya: „mint fognak egykor függni az akasztófán?“ — Igen sokat lehet e' tárgyról szóllani, de tudósításomnak nem czélja értekezés; én sok másokkal azon véleményben vagyok hogy „mikor a' bíró halállal büntet, nem büntet, hanem ismétli a' bünt.“ Egyébiránt nem tudom mint jött a' választmány azon előterjesztésre, melly nélfogva a' halálbüntetésnek továbbá is megtartását javálja; nem olvasván a' büntető törvénykönyvi javaslatot azt kell hinnem, hogy ebben találtatik olly pont, mellyben a' halálbüntetés eltörlésztése kimondatik. Ha így van, én azt fölőlegesnek találok, mert ha a' javaslatban a' nagyobb vétkesre nézve — mint lennie kell — a' büntetés fokozata világosan kitéve van; és a' javaslo orsz. küldöttség mint erényes őseink némely nem ismert fajtalansági esetekben — nem talált olly bünt, mellyt halállal fenyíteni jogos lenne; az új törvény — melly minden korábbit azonnal megszüntetvén — a' bíró által teljesítve, a' halálbüntetést tettegosen eltörlésztendő leend. A' halálbüntetés meg nem említése által pedig tán sok vita elműlőztethetőnek. — Jelen gyűlésünk kortesek nélkül történnén, határozati a' megye értelmességének mérlegeül vétethetnek; sajnosan kell ugyan megemlíteni: hogy többen kivált a' haladás férfaiából igen kevés türelmet tanusítanak a' gyűlések iránt; alig láttatnak egypár nap és már eltűnnek; pedig ha 'értelmesség' az, mi által megyénk rendeit némely korábbi határozatoknak megváltoztatására birni ezutal képesek voltak, akkor igen káros az 'értelmességtől' megfosztani egy olly fontos testületet, millyet egy megyei gyűlés képvisel. Emlékezem hogy a' haladás baráti némely hírlapokban 'nyargaló' párnak nevezeték; félek, hogy találkozzandik, ki a' 'nyargaló' czimet türelmetlen haladóinkra fogja alkalmazni; ez azután nem lesz ok nélkül. — Gyűlésünket megelőzte vasárnap 28án volt szerencsénk a' jótét gyakorlásában is részesülni; az egri casino társaság egy műkedvelők által tartott hangversenyt rendezett a' miskolci tűzkárvalloztak javára, melly igen népes vala és 412 ft. és 4 aranyat jövedelmezett a' szerencsétlen szomszédvárosiaknak. Köszönet a' széplelkű műbarátoknak, köszönet a' jószándéku társaságnak, melly szerencsétlenek iránti buzgó részvétét minden alkalommal kitüntetni sziveskedik! azonban százszoros köszönet Eger közönségének, melly jelen nyomasztó helyzetében is ennyi készséggel segite a' szerencsétlenek. *)

Spanyolország.

(Narvaez, Concha és Prim Barcelonában halállal fenyegettetnek. A' kormány nyilatkozványa.) A' barcelonai junta Amettlert tábornagygyá 's cataloniai főkapitánygyá nevezé ki, 's ez azonnal elhagyá Barcelonát, hogy a' tartomány többi részeit is zendülésre izgathassa. Prim, Concha és Narvaez táborföket ellenben hazaárlóknak nyilatkozttatá a' junta, és halálra ítélte; sőt voltak, kik e' halalos ítéletet Krisztina özvegy királynéna

*) Midőn 1827k évben Egert hasonló sors érte, nem találkozt e' hoaban vidék, melly csak 100 főt is megsegítévala! milly páratlan változása a' közszeltemnek és nemzet érzelmének!

is kiterjesztetni kívánták. Általában, a' barcelonai zen-
dületi junta igen nagy munkásságot fejt ki, tüzérséget
rendszeresít, katonákat fogad, jutalmakat 's büntetése-
ket hirdet; szóval, mindent elkövet, mit tervei fogana-
tosítására üdvösnek hiszen. Legközelebb azonban egy
francia hadihajó dereglyésére löttek a' zendülők, 's egy
matrózt súlyosan megsebesítettek; most már öt francia
hadihajó horgonyoz a' barcelonai kikötőben, 's a' fran-
cia consul elégtételt fog e' véres bántalomért követel-
ni. — A' madridi kormány sept. 14kén nyilatkozványt
bocsáta közre, melyben védokait hozza elő az iránt,
hogy központi juntát nem alakított, 's egyszersmind igé-
ri, mikép a' legközelebb összeülő cortes a' haza min-
den bajait lehetőségig hatályosan orvoslandja. — Hire
járt, hogy Franciaországot fegyveres közbenjárásra
készült a' kormány fölszólítani, mely hír azonban csak-
hamar hivatalosan cáfoltatott meg. — Torresben sept.
2kán délután köcső hullott, 12 házat egészen összezu-
zott, 's mintegy 200 embert halálra sujtott. — Madrid-
ban számos elfogatás történt. — A' külministerség mel-
lett külön tanácsadó juntát állított föl a' kormány. — Az
Eco szerint jövő cortesben életre halálra küzdendnek
a' mérsékpártiak a' szabadelműekkel. —

Franciaország.

(Uj communista-összeesküvés. Elfogatások.) Pa-
risban ismét messzeágazó összeesküvés fődötzeték föl,
mely az angol királyné jelenlétét kívánta kitörésre hasz-
nálni 's ez tán főoka, hogy Viktoria nem látogató meg Pa-
rist. Sept. 15. 's 16án már több elfogatás történt, 's az
összeesküvők mind tagjai a' communista egyesületeknek.
Pörük rögtön kamranyítás után fog nyilvánosan tár-
gyaltatni; hogy fegyverül szolgálhasson azok ellen, kik

a' parisi erősitvények fölfegyverzést ellenzeni fogják.
— Nemours hgés hitvese a' lyoni táborba utaztak. —
Toreno gr. meghalozott. —

Anglia.

(Vallási mozgalom a' zsidók részéről. Espartero
megtiszttetése.) Néhány hétig nagy ingerültség ural-
kodott a' londoni zsidók közt, bizonyos rópirat miatt,
mellyben vallásjavításra szólított föl a' zsidóság. A'
rópiratnak azonban semmi eredménye nem lett, miután
a' gyűlésen nagy többséggel határozott, hogy a' zsi-
dók híven megmaradnak régi vallási szokásaik mellett.
— A' londoni lordmayor és aldermanek fényes lakomát
adnak Espartero tiszteletére, ki a' meghívást már el is
fogadta. Több lapigen élesen gáncsolja, hogy a' londoni
hatóság még folyvást Spanyolország kormányzójának
nevezi Esparterot. —

Törökország.

(Hadi készület Montenegro ellen.) A' montenegrói
határszélékről sept. 7éről írják, miszerint Ali pasa nagy
hadi készületeket tesz Montenegro ellen 's már több
ezer embere Hasszánbég vezérlete alatt csatára készen
vár, 's naponként több járulékkal erősül még. A' tör-
ök határvárak, millenyek Szpus, Podgoritza és Sabliak,
szinte fegyveres néppel erősítettek; Rumeliából is erős
csapat váratik Scutariba, onnan szinte Montenegro ellen
indulandó. Igen csudálatos e' körülmények közta' mon-
tenegróiak gondtalansága, miszerint látják az őket fen-
yegető vést 's nem is mozdulnak. Nemrég Priszrend
lakosai fölzendültek örökös pasájok ellen, de szeren-
csétlenül, mert csakhamar elnyomattak. Török Horvát-
ország is folyvást háborog. — Ausztriai követ Stürmer

gr. aug. 30kán nyujtá át megbízólevelét a' szultánnak
's töle igen nyájasan fogadtatt. — Az oláhországi hosz-
podár Bibesco igen csinos bécsi kocsi 6 lóval küldött
ajándékba a' szultánnak, egyszersmind jelentvén, hogy
személyesen fog a' nagyurnál tisztekedni. — Erzerum-
ból örvendetes tudósítást kapott a' porta, mihez képest
remélhetni, hogy a' török-perzsa viszálykodás nemso-
kára ki fog egyenlítettüi; a' perzsa kormány engedett
makacságából 's engedékeny utasításokkal látta el
megbízottját, mit ha a' porta viszonzand, vége szakad
a' két szomszéd birodalom közti feszültségnek.

Oroszország.

(A' czár utasításai. A' kath. egyházak vénei pap-
választási joguktól megfosztatnak.) Az orosz császár
minap sógorát a' porosz királyt lépé meg látogatásával,
Németországból utját Varsón át déli tartományába ve-
endi, az ott gyakorló seregeket szemlélendő. Kiew és
Vosneszenszkben is lesznek hadi gyakorlatok, hová
egyszersmind a' bizonytalan időre haza bocsátott har-
cosok is rendeltetvék, kiknek száma most 150 ezerre
rúg. A' czár csak oct. végével várják Pétervárra visz-
za. — Volt néhány kath. egyház, melyekben a' megü-
rült papi hivatalokat az előjárók 's öregebbek választás
utján töltötték be; a' czár ő fels. azonban most megpa-
rancsolá, hogy ezentul az illető egyházi kormányzók be-
látásuk szerint nevezzenek a' egyházelőjárók 's vének pap-
választási joguk megszüntetettik. — A' görög-örmény
egyháznak Oroszországban jelenleg 15 székesegyháza,
898 parochiája, 1249 papja, 1361 egyházzolgája, 31
kolostora, 122 barátja, 5 papnövelő intézete 's 316,967
hive van.

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók járása.

Indul: **Pestről Pozsonyba 's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 7 órakor 's
minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. —
Bécsből Pozsonyba 's Pestre szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor,
ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. —
Pestről Zimony 's Orsova felé majus elejétől october végéig, hajnalkor he-
tenként kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Mohács** és **Eszék** felé min-
den pénteken egy utasi gőzös; végre Zimony és **Drenkova** felé min-
den vasárnap és csütörtökön, az alduóra mindenkor regg. 5 órakor. E'
fölvált P z s o n y és B é c s közt mindennap megfordul B é c s nevű gőzös.
Érkezik: **Pestről Bécsbe 's viszont mindennap; Orsova és Zimonyból
Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Hirdetés.

A' szőregi kir. kincstári urodalom
részéről közhírré tétetik, hogy f. 1843.
évi october hónap ötödik és több utána
következendő napon regg. 9 óráig 12 g.
— délután pedig 2 óráig egész napestig
tartandó köz árverés útján, következő
uradalmi földek f. 1843ik évi oct. utója-
ig, nyilvános árverés útján haszonbér-
be bocsátatni fognak; ugymint:

1) A' vedresházi pusztá egyik osz-
tálya, valamennyi rajta levő épületek-
kel és az ottan találtató uradalmi szőlők-
kel. Ezen pusztá osztályterjedelme
mintegy 1508 holdat teszen 's az árverés
alkalmával határral együtt szabályosan
ki fog mutattni.

2) Az uradalmi földekből Szőregen
1050 hold, Szent-Ivánon 1411 hold, és
Gyállán 1833 hold, kisebb, 24 holdtól
egész 96 holdig terjedő részekben.

Az árverés Szőregen veendi kezde-
tét, 's mihelyt ott befejezve lesz, Szent-
Iványon, Vedresházán és Gyállán fog
folytattni.

Továbbá fognak ugyanazon octob.
hó 9kén, folyó évi nov. hó 1ső napjától
számítandó három évre — szinte árverés-
útján — következő ur. haszonvéte-
lek bérbe adatni:

a) Szőregi vendéglő, a' helybeli kis
koresmánál és 17⁶⁷/₁₆₀₀ hold földdel
együtt.

b) Bébai országot mellett, a' sző-
regi határban levő József vagy tatari Ba-
ra-Csárda, a' hozzá tartozó 5¹¹⁰/₁₆₀₀ hold
szántó és 33⁴⁰/₁₆₀₀ hold kaszáló-földek-
kel együtt.

c) Szent-Iványon a' koresmáltatási
jog az ottani uradalmi ház használatával.
d) A' gyállai koresma 16⁷²/₁₆₀₀ szántó-
földdel.

e) A' rábei koresma, a' hozzá tarto-
zó 2¹²⁰/₁₆₀₀ hold földdel.

**F. eszt. oct. 1jétől kezdetét veendő évnegyedre előfizetést Budapesten borítékalan péld. 2 fr. 40 k.
postán 3 trt 20 krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalk. szerkesztősége.**

Szerkeszti Helmecczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betáival, uri-utca 453.

következő gabonamennyiségek beszálli-
tása fog nyilvános árverésre kitétetni,
és a' legjutalmasabb árt kívánóknak
szállítást végett átengedtetni.

A' beszállítandó gabonának meny-
nyisége köv., és pedig:

Szigetre tisztabuzából	13.000 pm.
rozsból	1.000 —
zabból	3.000 —
Husztra buzából	600 —
zabból	600 —
Bustyaházára buzából	4.000 —
zabból	300 —
Királymezőre buzából	1.000 —
rozsból	1.000 —
zabból	400 —
Körösmezőre buzából	800 —
rozsból	200 —
zabból	400 —
Rahóra buzából	300 —
rozsból	200 —
zabból	200 —
Vissóra buzából	800 —
rozsból	300 —
Tisza-Ujlakra rozsból	600 —
Tokajra kukoricából	500 —

A' kötendő szerződéssel megállapi-
tandott gabonamennyiségnek fele utolsó
aprilisig, az erdő-számtartói hivatalokra
nézve pedig utolsó júniusig; másik fele
pedig 1844iki utolsó augusztusig helyre
szállítandó lesz; mi mellett még föfel-
tételül tüzetik ki, hogy a' gabona átadá-
sánál a' mérték, és pedig búzánál 80,
rozsnál 78, tengerinél 80, és zabnál 47
fontban állapítatik meg minden pozsonyi
mérőnél mint multhatatlanul legeseké-
lyebb suly.

A' kiknek tehát ezen gabonaszállí-
tásokat magokra vállalni kedvök volna,
ezennel felszólítatnak a' mondott napon
Szigeten Mármarosban a' k. kam. igazg.
épületében délelőtt 9 óráig vagy szemé-
lyesen, vagy törvényes és szükséges bá-
natpénzzel ellátott meghatalmazottjaik s
képviselőik által megjelenni, vagy bepe-
csételt írott hasonlólul szükséges 10% bá-
natpénzzel ellátott ajánlataikat kész-
pénzben v. sta'uspapírosokban legfőlebb
f. évi oct. 10ke estéig azon meghatározott
nyilatkozattal benyújtani, hogy az árve-
resi föltételeknekelőre is tökéletesen alá-
vetik magokat.

Azok pedig kik csupán szóval kíván-
nak az árverésben részt venni, az árve-
rés hamarábbi tarthatása végett a' 10%
bánapénzt egy nappal előbb, azaz 10ik
octoberben a' szigeti tisztartóságnál
nyugtatóvány mellett letegyék és ezen

nyugtatóványt az árverési küldöttségnek
az árverés napján előmutassák.

Az árverés és kötelezvény közelebbi
feltételei mind a' m. k. udv. kam. szám-
vevő hivatalában Budán, mind a' már-
marosi kir. kamrai igazgat. Szigeten na-
ponként láthatók. Budán sept. 8. 1843.
2—3.

Házak, kertek és szőlők eladása.

Honfalyosy Ferenc örökösei
részéről köztudomásra adatik: hogy
Szolnokon (Hevesmegyében) hely-
zett, minden kéjelmességgel ellá-
tott, egyáltalában erős és tartós a-
nyagokból készült 2 nagy lakház,
mellyek uraságokra is igen alkal-
matosak — továbbá egy köfállal
kerített nagy gyümölcsös és egy
nagyszerű szénás kert, végre pe-
dig egy jól rendezett és mivel 22
rudas szőlő, minden órán szabad
kézből eladandó.

Bővebb tudósítást ad. bérment
levelekre Szolnokon, sept. 25. 1843.

Balogh Antal
kir. szátellenőr. 1—3.

Lóárverés.

Néhai T. Beniczky Lajos ur nemesített
kis ménese, melynek árverése sept. 12.
napjára hirdette, de a' szomorú körü-
lmények következtében elhalasztva volt,
e' f. é. oct. 12ik napján T. Nógrádmegyé-
ben fekvő Losonc mvsban reggeli órák-
ban, okvetetlen véghez menend.

Eladandók lesznek:

I. Ménék. 1) Splinterbar ang. t. v.
gr. Hunyady Jós. nev., ap Splinterbar a.
Szaade 15²/₄ m. 11 év. aranypej. 2) Free-
vill ang. t. v. gr. Hunyady Józ. nev. ap.
Freevill, an. Memnon 16 m. 3 év. geszte-
nyepej, jegytelen II. Anyakenczak: 13
db jobbadán félvérűek. III. Paripák 5 d.
4 és 5 év. sok és félvérűek. IV. Csikók,
szinte sok és félvérűek. 1) 3 éves kancza
5 db. herélt 2 darab. 2) 2 év. kancza 5 d.,
herélt 2 db; mén 2 darab. 3) 1 éves kan-
cza 5 darab, mén 4 db. 4) Idei csikó 6 db.

Az illendően meghívott vevők ezen-
nel biztosítatnak, hogy kézből semmi
sem adatik el, és a' főlebbi szám kivétel
nélkül árverés alá kerülend. 3—3.